

Plattelandsvernieuwing in Eibergen!

Boerderij 'Kraanswijk' van de familie Bomers is een biologisch melkveebedrijf met circa 100 koeien. De locatie van het bedrijf, dat grenst aan natuurgebied De Leemputten, is uitermate geschikt voor recreatie. In 1999 kozen Bennie en Thea voor nog verdere verbreding van het bedrijf door uitbreiding van de recreatietak.

Thea, Bennie en zoon Chris zitten aan de keukentafel en vertellen hun verhaal.

"De voormalige woning van de ouders van Bennie verhuurden we al jaren aan toeristen, en dat beviel zo goed dat we deze voorzieningen wilden uitbreiden. Deelname aan Koeien & Kansen was één van de redenen dat we een multifunctionele ruimte wilden maken voor bijeenkomsten, excursies en toeristen. Door verplaatsing van de werkplaats kwam de deel vrij en van het een kwam het ander"

Boerderij Kraanswijk

De deel is inmiddels ingrijpend verbouwd en omgetoverd tot een groepsaccommodatie voor maximaal 22 personen. Aan alles is gedacht, zelfsluitende deuren, vloerverwarming, een keuken die door een gezellige bar is afgescheiden van het woongedeelte maar ook spelletjes, kinderbedjes en fietsen zijn voorhanden. Op de oude hooizolder zijn slaapkamers gemaakt.

Er is veel vraag naar landelijk gelegen accommodaties. De familie Bomers speelt in op deze vraag omdat het prima samengaat met het biologische melkveebedrijf.

"Mensen kunnen meemaken wat er allemaal gebeurt op de boerderij, ze vinden het leuk om eens bij de boer in de keuken te kijken. Wij hebben er op onze beurt geen enkel probleem mee dat bezoekers aanwezig zijn bij het melken en we nemen ze geregeld mee voor een ritje op de trekker," aldus Bennie. Uit het gastenboek is op te maken dat bezoekers de combinatie van de grote groepsruimte, de boerderij en het aangrenzende natuurgebied waarderen.

De groepsruimte in de voormalige deel

Thea houdt de administratie bij, ontvangt gasten en onderhoudt de verblijven. Ze vertelt: "De opbrengst is niet slecht, maar in de eerste plaats zijn we boer. We willen geen hotel zijn of een camping runnen. Deze balans is precies goed. We kunnen iedereen aanraden zoiets te doen, vooropgesteld dat het bedrijf op een geschikte locatie ligt en de veehouder geen bezwaar heeft tegen vreemd volk op het erf en pottekijkers in de stal."

Carolien Staal
Praktijkonderzoek Veehouderij

Pioniers melkveehouderij scoren milieuwinst

Voor de 'Koeien & Kansen' bedrijven zijn enkele jaren geleden bedrijfsplannen ontwikkeld om versneld de Minas-eindnormen (2003) te halen. De realisatie van deze plannen, en het effect op het milieu, worden nauwlettend gevolgd via een uitgebreid monitoringsprogramma.

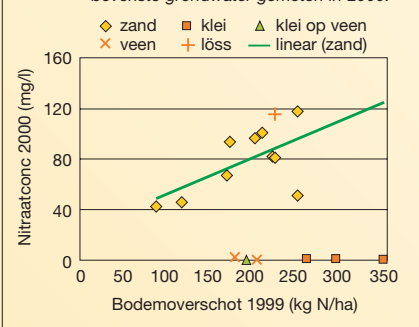
Het nitraatgehalte van het grond- en oppervlaktewater wordt jaarlijks gemeten door RIVM. Waar nodig wordt bijgestuurd, en ideeën voor innovaties worden besproken, getest en onderling uitgewisseld. En deze aanpak werkt. In een zojuist verschenen rapport (zie kader op pagina 3) is de balans opgemaakt met betrekking tot stikstofoverschotten en nitraatwaarden in grond- en oppervlaktewater, gemeten op deze bedrijven.

Het gemiddeld overschot op de Minas-balans nam af van 59 kg/ha boven de eindnorm in 1997/1998, naar 20 kg/ha onder de eindnorm in 2000. Deze vermindering van 79 kg op de Minas-balans komt overeen met een daling van 69 kg op de bodembalans van de bedrijven. Een deel van het bedrijfsoverschot gaat immers de lucht in als ammoniak en andere vluchtige stikstofverbindingen. De bodembelasting (overschot op de bodembalans) bedroeg gemiddeld nog 159 kg/ha. Gesplitst naar de gewassen, was de bodembelasting 278 kg per ha grasland, en 104 kg per ha bouwland (vooral maisland). De ontwikkeling van het bodemoverschot

sinds 1997/98 is voor elk bedrijf afzonderlijk weergegeven in Figuur 1. Voorlopige resultaten voor 2001 geven aan dat het overschot gemiddeld nog met ongeveer 7 kg verder gedaald is. In dat jaar voldeden alle bedrijven aan de MINAS-eindnorm voor stikstof.

Voldeden aanvankelijk 7 bedrijven aan de nitraatnorm voor grondwater (maximaal 50 mg per liter), in 2000 waren dat er 9 en een dalende tendens in de nitraatconcentratie lijkt zich in 2001 voort te zetten. Voor de bedrijven op zandgrond vertonen de bedrijfs-gemiddelde nitraatwaarden in 2000 een duidelijk verband met het bodemoverschot in het voorgaande jaar (Figuur 2). Dat verband lijkt in 2001 nog sterker. Het verband tussen nitraatgehalte in grondwater en het Minas-bedrijfsoverschot is zwakker, doordat de Minas-balans geen rekening houdt met wijzigingen in voorraden voeders en meststoffen, binding van stikstof door klaver en depositie en door afrekkosten voor vluchtige verliezen (diercorrectie).

Figuur 2. Relatie tussen het bodemoverschot in het jaar 1999 en de nitraatconcentratie in bovenste grondwater gemeten in 2000.

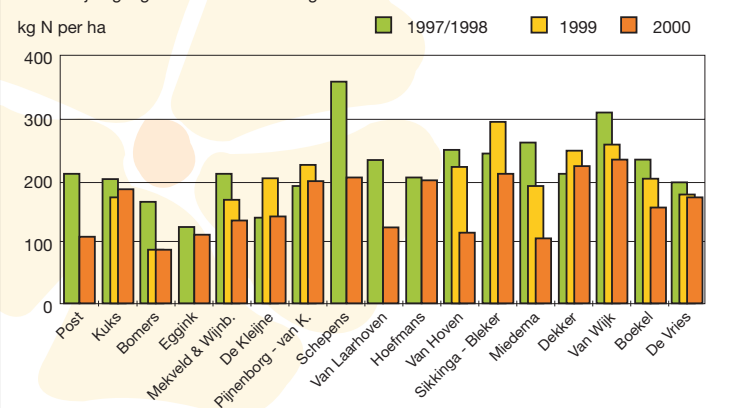

Gerekend over een langere termijn wordt een beter verband verwacht.

Wat betreft het grondwater lagen de bedrijfs-gemiddelde nitraatconcentraties in 2000 tussen 40 en 120 mg/l op de zandgronden, een jaar later tussen 25 en 100 mg. Op alle klei- en veenbedrijven waren de waarden in grondwater nagenoeg nul. Wel werden hier en daar hoge waarden in het drain- en oppervlaktewater geregistreerd. Een voorlopige conclusie is dat voor een aantal bedrijven een verdere verlaging van het bodembelasting nodig is om aan de nitraatnorm te kunnen voldoen.

Frappant is dat een hoger bodemoverschot op grasland, vergeleken met maisland, niet gepaard gaat met hogere nitraatwaarden. Verder onderzoek dient aan te tonen of dit een algemeen patroon is, en wat de verklaring hiervoor is. Een mogelijke verklaring is een sterkere afbraak van nitraat door denitrificatie, als gevolg van de meestal fors hogere organisch-stofgehalten onder grasland en de veelal hogere grondwaterstanden.

Figuur 1. Stikstofoverschotten op de bodembalans van Koeien & Kansen bedrijven voor drie jaargangen. Alle waarden in kg N/ha.

Hein ten Berge en Jouke Oenema
Plant Research International